

שנת הק"ן

להסתלקות-הילולא של כ"ק רבינו הזקן

תקע"ג – תשכ"ג

לאורך השנים ניתן לראות את החשיבות הרבה שייחס כ"ק אדמו"ר לעניין ה"יובל", עליו עורר והגביר פעולותיו הק' בקשר איתו. כמעט בכל פעם שהגיע שנה שציננה מספר מיוחד (עשור, חצי יובל וכיו"ב) מאז אירע דבר גדול בדברי ימי החסידות ה' רבינו מדגיש את הצורך לנצל את ההזדמנות להתחזק בלימוד ודרכי החסידות; הן אצל החסידים בעצמם, וכמובן גם בנוגע להפצת המעיינות חוצה בכל רחבי העולם כולו.

אפי' בשנים שלפני הנשיאות מצינו שהרבי כבר עשה תעמולה גדולה במלאת ה'יובל' וניצל אותה להגברת הפעולות בלימוד והפצת המעיינות.

ראוי לציין במיוחד מכתב אשר כתב כ"ק אדמו"ר לחותנו כ"ק אדמו"ר הריי"צ בחודש אדר תרצ"ז (נדפס באג"ק אדהריי"צ חט"ו עמ' שז) ובו הוא מציע ("אחרי בקשת שליחה על הדיבור בלי הגבלה, לפי"ע") אשר:

"היות שבקיץ זה ימלאו ארבעים שנה מהתיסדות ישיבת תו"ת, וגם עשר שנים מיציאת כ"ק שליט"א לחירות, מהנכון ה' לסמן ולציין תקופות אלו באיזה אופן..."

והרבי ממשיך בשורה של "הצעות" לפעולות וכו' בקשר עם שני ה'יובלות' הנ"ל. כמו"כ רואים תעמולת כ"ק אדמו"ר בקשר עם שנת יובל בהקדמתו ל'ספר המאמרים - קיץ ת"ש":

"בקיץ ה'תש"ה בקשר עם היובל המשולש של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע: א) חמישים שנה של עסקנות הכלל, ב) עשרים וחמש שנה של נשיאות חב"ד, ג) ח"י שנה לגאולה ממאסרו אשר נאסר בו על עבודתו בחיזוק התורה והיהדות, התחילה מערכת "אוצר החסידים" בהכנות להוציא לאוד הוצאת-יובל של מאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר, שיחותיו, מכתביו ועוד..."

"קבוצת אנשים מאנ"ש החליטה אז להוציא לאור על חשבונם את החלק הראשון ממאמרי דא"ח שהואיל כ"ק מו"ח אדמו"ר (שליט"א) [זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע] לאומרם במשך חמש השנים של המצאו באה"ב,

בהשתתפותם כל אחד ואחד בחלק שווה בהוצאות ההוצאה לאור. את החלטתם זו הודיעו לכ"ק מו"ח אדמו"ר בי"ב-י"ג תמוז ה'תש"ה, בבקשתם לקבל את זה כמתנה ליי"ב תמוז ה'תש"ה, אשר הוא יום הולדת שלו, יום חרותו ממאסרו ויום מלאת חמישים שנה מהתחלת עבודתו הקדושה בענייני הכלל (העתקת מכתב הבקשה הנ"ל באה לקמן)."

גם בשנת תש"כ, במלאות 200 שנה להסתלקות-הילולא של הבעש"ט ז"ל, עורר הרבי ע"ד פעולות שונות בקשר לזה (וכמסופר בכ"מ).

אך דומה כי התייחסות הרבי ל'שנת הק"ן' להסתלקות כ"ק אדמו"ר הזקן, בשלהי שנת תשכ"ב ושנת תשכ"ג, הייתה מאורע חסר-תקדים בכל הקשור לציון וחיגת 'יובל'.

בנוסף לכל הפעולות בהוצאה-לאור של תורת אדה"ז וקריאתו המיוחדת של הרבי לכל קהל החסידים (אנשים ונשים) להוסיף בלימוד התורה ובנתינת צדקה לכבוד ההילולא בחדשים המובילים ליום זה, הרי שאת היום הקדוש - יום ההילולא עצמו, חגג הרבי עם שרשרת של גילויים נדירים בשלוש (!) התוועדויות רצופות שהכילו 'הדרנים' ומאמרי-חסידות עמוקים ונפלאים, כמו-גם אירועים 'שמימיים' וכפי שיסופר בהמשך בע"ה.

התוועדות פתאומית בח"י אלול

הכל החל בהתוועדות הפתאומית שערך כ"ק אדמו"ר בליל ח"י אלול תשכ"ב. באותן השנים לא הי' מקובל שהרבי יתוועד בח"י אלול (למעט כשחל ביום השבת) ובעובדה שבשנה זו ירד הרבי להתוועדות ביום חול הי' משום חידוש גדול.

מספר הרה"ח לייבל אלבסקי:

בשלהי שנת תשכ"ב היתה אמורה להתקיים חתונתי עם זוגתי למשפחת קייזען בקליוולאנד, ובהיות שבשנים ההם לא הי' הרבי מתוועד בד"כ בח"י אלול, בחרנו ביום זה כתאריך מתאים לעשות החתונה.

אלא שדוקא בשנה ההיא ירד הרבי להתוועדות באופן פתאומי!

ואז, באמצע שמחת החתונה, נקראתי לטלפון – כשעל הקו מחכה לי הרב חדקוב.

הנ"ל אמר לי שזה עתה הסתיימה התוועדות כ"ק אדמו"ר והרבי קרא לו וביקש ממנו למסור לי כמה נקודות ממה שדובר בשיחות, אותן עלי להעביר אח"כ לכל האורחים הנוכחים בחגיגה שלנו (ביניהם גם מראשי ישיבת 'טלז' – הישיבה הליטאית המפורסמת ששוכנת בעיר).

חלוקת תורתו של בעל ההילולא

הרבי פתח את ההתוועדות בפ"י הידוע עה"כ "והימים האלה נזכרים ונעשים", שבכל שנה ושנה "נעשים" אותם המשכות והשפעות של היום המיוחד ומאירים מחדש, ובפרט בשנה זו שהיא שנת הק"ן להסתלקות בעל יום ההולדת - אדה"ז.

לאחרי שערך כ"ק אדמו"ר סיום, ואמר 'הדרך' על מסכת ביצה, פתח בשורה של הוראות חדשות:

מיוסד על האמור ש"הימים האלה נזכרים ונעשים", הרי שזמן זה - החל מח"י אלול ועד ליום ההילולא בכ"ד טבת - מסוגל ביותר להתחזק בהתקשרות. ולכל לראש, ע"י הוספה בלימוד תורתו של בעל ההילולא, שבכללות נחלקת לשני ענינים: גגלה ונסתר.

לכן הציע הרבי שמח"י אלול ועד כ"ד טבת יחלקו את לימוד תורתו של אדה"ז, הן התניא והן השו"ע, באופן שכל אחד ילמד ענין בתניא וענין בשו"ע, כך שבצירוף כולם יחד ילמדו את כל התניא והשו"ע (ע"ד מ"ש אדה"ז בנוגע לחלוקת הש"ס על מנת לסיימו בצירוף כולם יחד). והלימוד צ"ל באופן שכל אחד יהי' בקי (עכ"פ בתוכנו) של החלק שלמד בע"פ.

חלוקה מיוחדת ל'תמימים'

אמנם, היות ואצל תלמידי התמימים צ"ל בבחינת "ונפלינו", מהנכון שתלמידי הישיבה בניו יארק, ביחד עם תלמידי ישיבות תו"ת בכל מקום שהם, יערכו חלוקת התניא והשו"ע בפני עצמם.

וע"י ההוספה בלימוד תורתו של אדה"ז, הנה כמו שמצינו בנוגע להקב"ה, שע"י לימוד התורה "אותי אתם לוקחים"; כן הוא בנוגע לצדיקים ש"דומים לבוראם", שיתחזק ההתקשרות, ולא עוד אלא שיגיעו למעלת הדביקות, ועד לאופן של התאחדות.

הוספה בנתינת צדקה

אח"כ המשיך כ"ק אדמו"ר עם ביאור ארוך ע"פ נגלה איך שבזמנינו אנו, עקבתא דמשיחא, עיקר ההתעסקות צ"ל בענין המעשה דוקא, ובהמשך לזה הציע שעד כ"ד טבת יוסיפו ג"כ בנתינת צדקה בכל יום מימות החול, ובעש"ק יתנו בכפליים, גם עבור יום הש"ק. ובאופן שלמעלה מחשובנות ובלי הגבלה וכו'.

ובכדי לקשר את נתינת הצדקה לענינים של אדה"ז - הנה אף שכל אחד יכול לחלק את כספי הצדקה כרצונו, הרי מהנכון שחלק מכספי הצדקה יינתן עבור הדפסת תורתו של אדה"ז או של רבותינו נשיאנו ממלאי מקומו, וכן עבור החזקת ישיבות שבהם לומדים במיוחד תורתו של אדה"ז וכן תורת הבעש"ט - ישיבות חסידיות, ובמיוחד ישיבת תו"ת.

אנשים ונשים

בשיחה הבאה הבהיר כ"ק אדמו"ר שאם כי בנוגע להוספה בלימוד התורה אין הנשים משתתפות (כיון שהן פטורות ממצוות ת"ת), אבל בנוגע להוספה בצדקה - ה"ז במדה שוה באנשים ובנשים.

ובנוגע לתלמידי הישיבות, הנה אף שעיקר עסקם וה"מאד" שלהם צ"ל בההוספה בלימוד התורה, הרי שצריכה להיות גם אצלם נתינת צדקה.

במהלך ההתוועדות עצמה צוה הרבי לנגן כו"כ ניגונים מרבתינו נשיאנו ('אבינו מלכנו', 'שלוש תנועות' - ג"פ), כמה מניגוני הרבי ('צמאה לך נפשי', 'אנעים זמירות', 'כי אנו עמך'). הניגון 'אני מאמין' ובסוף ההתוועדות צוה לנגן 'אבינו מלכנו' עוה"פ.

קרוב לסוף ההתוועדות צוה כ"ק אדמו"ר לנגן ניגון ד' בבות לאדה"ז (בבא הרביעית - ג"פ). ואח"כ הורה שהתלמידים הנוסעים מחר ל'גוארק', יאמרו לחיים וינגנו ניגון שמחה, וכך יסעו מתוך חיות ושמחה.

לאחרי עריכת 'שבע-ברכות' של אחד התלמידים - צוה לנגן 'עוד ישמע'.

טרם צאת כ"ק אדמו"ר את ההתוועדות, אמר:

כיון שע"פ הסדר ילכו עתה כנראה להתדבר אודות הענינים האמורים לעיל, הנה לכל לראש צריכים לסדר כל הקשור לנקודות שאודותם דובר, הן בנוגע לחלוקת התניא והשו"ע, והן בנוגע לענין הצדקה, ולסדר את החלוקה כאן, וכן למסור את הדברים בכל הסמוכים, הקרובים והרחוקים - רחוקים במקום וקרובים ברוח, שבזה נכללים כל בני"י, הן במדינה זו והן בשאר מדינות, ולכל לראש - באה"ק תוב"ב ע"י משיח צדקינו.

למחרת ההתוועדות, נערך "תוכן קצר" בלה"ק מההצעות עליהן דובר בשיחות אלו, והוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (נדפס בהוספות ללקו"ש ח"ט עמ' 343).

"תנופה לימודית גדולה"

כמובן, מיד אחרי ההתוועדות נענו החסידים בהתלהבות לקריאתו הקדושה של הרבי, והתחילו לפעול במרץ בענין. וכפי שדווח אז ב'חדשות חב"ד' (מוסף ל'בטאון חב"ד', כסלו-טבת תשכ"ג): "הדבר גרם לתנופה לימודית גדולה בקרב החסידים".

מעניין לציין את דברי כ"ק אדמו"ר במכתבו אל ה'נשיא' מר זלמן שז"ר ז"ל, מנר ה' דחנוכה תשכ"ג:

"...נעם לי במיוחד לקרא בסיום מכתבו שמתתך בחלוקת ספרי רבינו הזקן, גם בתניא וגם בשו"ע, ועל פי המבואר בכמה מקומות הפס"ד בכגון זה, אפילו על פי השקפת "עולמם של המתנגדים", המשתתף הוא כאילו למד וסיים כל הספרים..."

הוצאה לאור

חלק מרכזי בהתעוררות של "שנת הק"ן" הופנה ע"י כ"ק אדמו"ר לתחום ההדפסה של ספרים ו'כתבים', והוצאתם לאור עולם. הרבי ראה אז שעת כושר מיוחדת בכל הקשור לפרסום כתבי תורת החסידות וביקש לנצלה במילואה. הוא הורה איפה להתחיל בהדפסת כתביו הרבים של אדמו"ר הזקן, ולמען מטרה זו אף ייסד אז במיוחד קרן מיוחדת בשם "קרן שניאור".

הרבי גם נתן אז הוראה לחברי ה'כולל' לערוך ולהדפיס מראי מקומות ל'ליקוטי תורה' ו'שולחן ערוך' של רבינו הזקן - וזו הפכה לפרשה בפני עצמה (וכפי שיסופר להלן; וראה עוד להלן אודות גליון מיוחד של 'הפרדס' מוקדש לאדה"ז ותורתו וכו').

"ספר הק"ן"

במסגרת ספרי "שנת הק"ן" נערך באותה תקופה ספר נוסף, מיוחד במינו ובמתכונתו, והופיע לאחר מכן בשם: "ספר הקן". הספר, כפי שצויין על גבי הכריכה, מהווה "קובץ מאמרים על אדמו"ר הזקן, רבי שניאור זלמן מלאדי, למלאות ק"ן שנה להסתלקותו". הוא יצא לאור על ידי "חוגי חן למשנת חב"ד" - שיעורי חסידות שבועיים שהתקיימו בביתו של מר זלמן שז"ר ז"ל.

על תכנית זו אנו קוראים במכתב הנ"ל מנר ה' דחנוכה:

"...לכתבו שעלה בדעתו להדפיס קובץ בקשר עם שנת הק"ן להסתלקות רבינו הזקן, הרי כיוון לתגובתי שאהי' שבע רצון מזה, ויותר משביעת רצון יש כאן. רק זאת אקוה ואאחל לכל המשתתפים בהקובץ, שכל המאמרים שיופיעו בו - יהיו מתאימים לגמרי לתורתו של רבינו הזקן, שהיא לא רק תורה עיונית אלא גם כן ובעיקר - חלק מתורת חיים, הוראה בחיי יום-יום במעשה בפועל, שאז יכולתי להביע שביעת רצון שלי לא רק במכתב לכ' בלבד, אלא גם בגלוי..."

ובמכתב נוסף אליו מיום כ"ה אייר תשכ"ג, כותב הרבי:

"...אף על פי שכ' טרוד, אבל תקותי שענין הקובץ בקשר עם שנת המאה וחמשים של ההילולא דרבינו הזקן - הולך ומתקדם, ואבשרו בשורה טובה ומשמחת, אשר כמה שנים חפשתי הוצאה הראשונה של הלכות ת"ת לרבינו הזקן, וימים אלו נודעתי שנמצאת במוזיאון הבריטי".

ס פ ר ה ק ן

קובץ מאמרים על אדמו"ר הזקן
רבי שניאור זלמן מלאדי

למלאות ק"ן שנה להסתלקותו

יצא לאור ע"י "חוגי חן" למשנת חב"ד
בהוצאת "קרית-ספר" בע"מ, ירושלים

אותיות מספרות

חקר גרפולוגי על כתיבת יד האדמו"ר הוקן

מאת

רות צוקר

הגרפולוג העומד בפני כתיבת יד מופלאה זו רואה את עצמו במבוכה רבה, ואינו יודע איך למצוא במילוננו המודרני את המונחים התולמים כדי לתאר כראוי את האישיות המתגלית מתוך האותיות של הפקסימיליה הנחקרת, בשל המרחק העצום של מנטליות, של זמן ושל ממדי הגדלות.

וקושי נוסף באנליזה זאת הוא המחסור בחומר כתוב. כל המחקר הנוכחי בנוי לא על מקור כי אם על צילום של תעודה. על כן אם אי אפשר יהיה להקיף את כל גדלותה של אישיות הכותב, ישמשו נא הדברים האלה מעין הסבר והתנצלות.

הרושם הראשון המתקבל מתוך עיון בכתיבת היד הוא כי לפניך דמות עצומה, נשגבה, מועזת. מתגלית התפעלות והערצה עזה לאישיות, שהיתה איתנה מאד ומסוגלה להיות תמיד נתונה תחת השפעת יראת הכבוד בפני השראת כוחות טרנסצנדנטליים. המחבר, כנראה, היה מסוגל להתייבב בפני ההתמודדות של שתי השאיפות המקבילות, ששררו בתוך נפשו, התמודדות שהיתה אולי מביאה אדם קטן הימנו, לידי טרוף הדעת.

השאיפה האחת — לפתח את כל חושיו, ואת כל חיוניותו האישית והפיסית לכוח רב ושלם, עד שישמשו לו בסיס מוצק ואיתן.

אברהם וואצטק אמן לא מיסר בקניין הבורח
 ונרין של זל וכן אה נהפך אטוב עם יאמר
 אה אלו אלו אלו ציון גרפיק הבורח א
 אה אה אה אה אה אה אה אה אה אה אה
 צריק וצריק אה אה אה אה אה אה אה אה
 אה אה אה אה אה אה אה אה אה אה אה

כתב ידו של אדמו"ר הוקן, בעל ה"תניא"

על מטרת הספר הזה, מספר מר שז"ר עצמו ב'שער': "תוך כדי הכנת הקובץ לדפוס הופיעו בניו יורק בהוצאת קה"ת כרכים חדשים של מאמרי אדמו"ר הזקן, שהיו ספונים כל השנים בכתב יד ועין קורא לא שזפתם, מלבד נשיאי חב"ד שהיו לומדים בהם רבי מפי רבו, ולא היו ידועים לא בקרב לומדי ספרי חב"ד ולא בקרב חוקריהם. לפי הצעת חברי החוג נאות האדמו"ר שליט"א להתחיל להוציאם לאור... טרם הספיקו להיכנס למחזור הדם של העוסקים בתורת חב"ד, ועדיין לא נכתב עליהם דבר בשום מקום". כדי למלא את החסר הזה בא איפוא "ספר הקן" - ושז"ר מוסיף להביע "אפריון נמטי לאדמו"ר שליט"א, שזירז אותנו בעבודתנו..."

הספר י"ל בפועל בשנת תשכ"ט.

אגב: בספר זה נדפסה גם מחברת ניתוח גרפולוגי נפלא של כתי"ק רבינו הזקן, שנעשה, כפי ששז"ר כותב, "על יסוד צילום של כתיבת יד אוטנטי, שקיבלתי לצורך זה מידי האדמו"ר רמ"מ שניאורסון שליט"א, שגם קרא את הניתוח הזה והסכים לפרסמו". המחקר מפליג בגדלותו של רבינו הזקן וקובע בין היתר "כי לפניך דמות עצומה, נשגבה, מזעזת". מר שז"ר מציין כי הגרפולוגית בעת מחקרה לא היה לה כל מושג על רבינו הזקן, אישיותו, תולדותיו או תפקידו ביהדות, ו"כל כתיבתה זאת לא היתה אלא על יסוד נתוח האותיות בלבד ולא סיפרה אלא את אשר ספרו לה האותיות".

"קול ילד בוכה"

אחד הדברים המיוחדים בפעולותיו של הרבי בקשר עם שנת הק"ן היא ההתעוררות בענין "קול ילד בוכה" שהרבה להזכיר במכתביו ובשיחותיו הק' של אותה תקופה.

וכך כתב במכתב למשתתפים בהתוועדות י"ט כסלו בכפר חב"ד, תשכ"ג:

קול ילד בוכה.

רבנו - אדמו"ר - הזקן, גר בביתו גם בנו (ממלא מקומו) רבנו דובער, אדמו"ר האמצעי. רבנו דובער הצטיין בכוחות התרכוזות העמקה ודביקות מאין כמוהו. בעת לימודו או תפלתו לא הי' מרגיש כלום מהמתרחש סביבתו.

פעם, בהיות אדמו"ר האמצעי שקוע בלימודו, וקרן זוית בחדרו היתה עריסה ובה תינוק, נפל התינוק מתוך העריסה ופרץ בבכי, אבל אדמו"ר האמצעי לא הרגיש בדבר.

אולם, אביו, רבנו הזקן, אף שדירתו היתה בקומה העליונה וגם הוא הי' שקוע באותו שעה בלימודו, שמע צעקת התינוק. הפסיק לימודו וייד ונכנס לחדרו של בנו, הרים את התינוק, טיפל בו והרגיעו והשכיבו בעריסה, ולא זו משם עד שראה את נכדו בשלוח.

ועדיין לא הרגיש רבי דובער לא באביו ולא בבנו. לאחר זמן ובשעת הכושר הוכיח רבנו הזקן את בנו בהסבירו אשר לא זו הדרך להיות שקוע בעניני לימוד וכו' עד כדי כך שאין שומע קול ילד בוכה...

..אחת ההוראות היא: ...אסור להעלים אוזן משוועתם של ילדי ישראל אלו, בין הילדים בגיל, בין ה"ילדים" בדעת תורה ומצוה, ולכל אחד ואחת מופנית ההוראה, הציווי והפקודה:

אל תחטאו בילד. הפסיקו כל עסק אחר שלכם וטפלו בילד והשיבוהו אל אביו, אבינו אב הרחמן, ילמוד תורת אבינו ויקיים מצותיו ואז יחי' חיי עולם, חיים מלאים, שלמים וטובים.

הטעם האמיתי

המכתב ותוכנו המיוחד התפרסם לרוב ועוררה הדים רבים בכל הקשור להפצת היהדות בקרב אחבנ"י בכל העולם כולו.

מסופר שפעם אחת הביאו לרבי קטע מעיתון ישראלי שבו פרסמו המכתב של קול ילד בוכה, ובסופו הוסיפו מערכת העיתון שורה אחת: "היכן הי' הרבי כשנשמע קולו של ילד שבכה לאביו ואמו?" (הכוונה היתה להילד יוסל שוכמאכער הידוע).

הרבי חייך ואמר למזכירו (תוכן):

"הם חושבים שהטעם שהכניסו את המכתב לעיתון היתה רק מפני אותה שורה שהוסיפו לבסוף, אבל האמת היא שבינתיים פרסמו את תכן המכתב, ועוד כמה אלפים מישראל יקראו את תוכנו ויתעוררו על ידה!"

התוועדות "שמימית"

ככל שהתקרב ובא יום כ"ד בטבת ה'תשכ"ג - ניתן היה לחוש יותר בתכונה הרבה ששררה בליובאוויטש לקראת יום ההילולא, בעיקבות ה"שטורעם" שעשה הרבי מסגולת השנה - "שנת הק"ן". כולם התכוננו לקראת התוועדות הקודש האמורה להתקיים ביום זה, אך הרבי הפתיע את הכל. הוא הקדיש למאורע שלוש התוועדיות עם שלושה 'מאמרים': בש"ק כ"ג בטבת, במוצאי ש"ק אור לכ"ד בטבת, וביום ראשון מוצאי כ"ד בטבת.

בעוד שהראשונה והאחרונה היו התוועדיות מתוכננות מראש וידועות לכל, הרי שזו שנערכה במוצאי שבת היתה פתאומית. לפתע, בשעה 10:25 בלילה - בדיוק בזמן הסתלקות רבינו הזקן 150 שנה קודם לכן, במוצאי שבת "כחצות שעה י"א!" - נכנס כ"ק אדמו"ר להתוועדות...

היתה זו התוועדות מיוחדת, וכבר בפתח דבריו הק' התבטא הרבי שיש כעת "התעוררות רחמים רבים מיוחדת" מבעל ההילולא, וכינה את ההתוועדות כולה כ"פדיון נפש" (פ"נ) של כל המשתתפים בה.

(להעיר, אשר בכמה ממכתביו באותה תקופה ציין כ"ק אדמו"ר לעובדה שהשנה חל יום ההילולא באותה קביעות כפי שהיתה בשנת ההסתלקות. ראה לדוגמא: אג"ק חכ"ב עמ' שצד; שצז).

הרי סדר האירועים באותה התוועדות:

לאחר דברי הפתיחה ציוה הרבי לנגן ניגון "אבינו מלכנו" ואת ניגון רבנו הזקן בן ארבע הבבות, ומיד לאחריהם התחיל באמירת המאמר: "אין מוסרין רזי תורה אלא למי שליבו דואג בקרבנו" - מיוסד על מאמר קצר מתוך ה"ביכלעך" של רבנו הזקן שטרם נדפסו אז.

בסיום המאמר הצביע הרבי על בקבוק משקה והורה "לחלק זאת" בין הקהל, תוך שחוזר ושואל כמה פעמים אם גם ה"זוכה בגורל" (מארץ ישראל) נמצא כאן. הרבי ענה "לחיים ולברכה" לרבים מהנוכחים, וכמה אף זכו לגשת אל הרבי ולקבל ממנו ברכות בענייניהם. לאחד אמר בין היתר:

"איר זאלט אויך מהנה זיין בערל בוימגרטן מיט דעם פלעשל משקה"
[=תתנו גם לבערל ב. להנות מהבקבוק משקה]... בשעת מעשה פנה הרבי לציבור וציוה "זאג א ניגון", ומיד התחילו ניגון שמחה.

בשיחה הבאה התייחס כ"ק אדמו"ר לעובדה שבנוגע לרבנו הזקן יש כתב-יד - קודש מאדמו"ר ה'צמח צדק' בו מציין את זמן הסתלקותו בפרטיות: מוצאי ש"ק פרשת שמות, כ"ג אור לכ"ד טבת, "כחצות שעה י"א" - וקשר זאת לעניין "מחשבין שעות". היתה בכך, כנראה, גם התייחסות לדיוק המיוחד להתחלת ההתוועדות דווקא ב"כחצות שעה י"א" במוצאי שבת.

בסיום הדברים, לאחר ביאור מאלף באגרת "הנפש השפלה" הידועה ובזמן כתיבתה, הורה הרבי "לומר 'לחיים' עם ניגון", ועודד את השירה. בהמשך הקדיש דברים נפלאים לעניין ה"יובל" ומשמעותו בפועל ממש, ושוב - הורה לומר 'לחיים', כשהוא מאחל ברכות לכמה שנגשו אליו. לאחד אמר: "לחיים ולברכה, האבן א ישועה בכל הענינים" [=שתהיה ישועה בכל הענינים]...

בעקבות ה"חלוקה" של ספרי התניא והשו"ע בח"י אלו אשתקד ערך הרבי, כנזכר, "סיום" על "קונטרס אחרון" של התניא, והאריך בעניין החינוך. בעוד שאת ה"סיום" על השו"ע השאיר להתוועדות הבאה, למחרת בערב, במהלכה השמיע ה"הדרן" גאון נפלא בעניין "לא תחסום שור בדישו".

לאחר מכן צוה לנגן "צמאה לך נפשי", ואמר שכל המתעסקים בחינוך על טהרת הקודש יאמרו 'לחיים'. לאחר שאמרו, התפלא ושאל: "אלע שוין? וואו איז די מיטוואך שעה? און די מדריכים?" [=כולם כבר אמרו? איפה הם המלמדים בש"ה? מדי יום רביעי? והמדריכים?], וצוה לנגן "כי אנו עמך". הרבי הוסיף לומר שיחה נוספת שבסיומה צוה לנגן "ניגון שאמיל", "אנעים זמירות", ו"אני מאמין" - וההתוועדות המיוחדת נסתיימה.

ספר החסידים

למחרת, ביום כ"ד בטבת לפני נסיעתו לאהל, נמסר לכ"ק אדמו"ר ספר מיוחד במינו - "ספר החסידים".

תחילתו של הספר, היתה עוד ביזמה של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, שכתב במכתבו מח"י בשבט ה'תר"צ, בין השאר:

"למזכרת נחצי לטובת אנ"ש שי' וגזע אנ"ש שי' בגשמיות וברוחניות, הנה נקבע ספר חסידים כללי אשר בו יירשמו בעזה"י שמות כל אנ"ש שי' וגזע אנ"ש שי' וכל מחבבי תורה ומצוה יחיו למקומותיהם, לזכרון עולמי. ספר החסידים הכללי הוא ספר החיים אשר כל הנכתבים בו הנה בעזה"י שמותיהם יהיו נזכרים במועדים קבועים לרצון... לטובה ולברכה".

לקראת "שנת הק"ן" חידש הרבי את הרעיון, בהטילו על צעירי אגודת חב"ד את עריכת הספר בו נאספו נתונים של משפחות חסידי חב"ד ומחבבי תורה ומצוה, באה"ק וברחבי העולם.

כאשר קיבל את הספר לידיו אמר הרבי:

"יהי רצון שיהי ספר החסידים זה – ספר החיים, חיים אמיתיים, חיים רוחניים וחיים גשמיים, חיים גשמיים וחיים רוחניים. יעזור השי"ת שזה ימשך הצלחה בגשמיות וברוחניות. ברכת יישר כח לכל המתעסקים בזה עד עתה, ועתה, וגם – לעתיד. יישר כח".

התוועדות יום ההילולא

מאוחר יותר נכנס כ"ק אדמו"ר להתוועדות הרשמית של יום ההילולא הק"ן.

הרבי פתח את ההתוועדות בציווי לנגן א' מניגוני אדה"ז. מאוחר יותר, לפני אמירת המאמר צוה לנגן עוד ניגון מאדה"ז, וכן לאחרי אמירת המאמר.

בעת ההתוועדות ערך בעצמו "סיום" ו"הדרן" עמוקים ונפלאים על שו"ע אדה"ז, ואח"כ שאל אם ניגנו כבר כל עשרת הניגונים של אדה"ז וצוה שינגנו את כולם.

בד בבד יצא הרבי בהתוועדות זו בהצעה נוספת בקשר ל"שנת הק"ן": להוסיף עוד 150 שעות בלימוד תורתו של רבינו הזקן ולתרום בסכום של 150 לצדקה. הרבי ציין כי הצעה זאת הגיעה אליו מאחדים שנזכרו בהוראה דומה שהיתה בקשר ל"שנת המאתיים" להסתלקות הבעש"ט (ה'תש"כ), והתבטא ש"שמח מאוד" שעוררוהו על כך...

באותה הזדמנות הוסיף הרבי, שלמרות שב"שנת המאתיים" היו הגבלות שונות בתנאי זמני הנתינה לצדקה - הרי כעת, "איני יודע אם שייכות הגבלות אלו"; ומשום כן ניתן להשלים את הנתינה עד סיום "שנת הק"ן" בשנת ה'תשכ"ד.

וסיים כ"ק אדמו"ר: "והעיקר - המעשה הוא העיקר", וכפי שהיו אומרים פעם בהתוועדות חסידית: "זשיד דאוואי גראשע!""", והתחיל לנגן בעצמו "והריקותי לכם ברכה..."

בסיום ההתוועדות צוה לנגן "ממצרים גאלתנו", "סטאו-יא-פיטו" (שלימד בשמח"ת של אותו שנה). "אתה בחרתנו", ניגון הכנה, ניגון אדה"ז - ד' בבות, "ניע זשוריצלי".

אח"כ ניגן הרבי הניגון "ערך טי דורין כו", ואח"כ התחיל לנגן "כי בשמחה תצאו" - ובכך נסתיימה ההתוועדות.

כעבור כמה ימים, באור לכ"ח בטבת, ביקש הרבי לפרסם שכדאי לתת את סכום 150 עד יום שישי הקרוב, בשעות הבוקר, טרם נסיעתו ל'אהל'. והוסיף עוד כי אין

**ב"ה. נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א
לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל
לקראת כ"ד טבת, ה'תשכ"ג**

ברכת התועדות הילולא 150 דאדה"ז פעילה ובפרט בהפצת התורה
חינוך וגמ"ח

מנחם שניאורסאהן

* * *

צילום כתי"ק של המברק

<p>DOMESTIC SERVICE</p> <p>Check the class of service desired; otherwise this message will be sent as a fast telegram</p> <p>TELEGRAM ☐</p> <p>DAY LETTER ☐</p> <p>NIGHT LETTER ☐</p>	<p>WESTERN UNION</p> <p>TELEGRAM</p> <p>1200 (4-35)</p> <p>W. P. MARSHALL, PRESIDENT</p>	<p>INTERNATIONAL SERVICE</p> <p>Check the class of service desired; otherwise the message will be sent at the full rate</p> <p>FULL RATE ☐</p> <p>LETTER TELEGRAM ☐</p> <p>SHORE SHIP ☐</p>		
NO. WORDS - CL. OF SVC.	PO. OR COLL.	CASH NO.	CHARGE TO THE ACCOUNT OF	TIME FILED

Send the following message, subject to the terms on back hereof, which are hereby agreed to

IT
(LIST ATTACHED)

BIRCHAS HISVAADUS HILULO 150 DEADHAZ PEILO UBIFERAT BEHAFOTZAS
HATORAH CHINUCH UGEMACH

MENACHEM SCHNEPFRSON

המברק כפי שנשלח

צורך לתת אותו במזומן דווקא, ואפשר להביא גם "העד טשעקס" [=המחאות בנקאיות].

כצפוי, היו אז גם כאלה שכל נושא "שנת הק"ך" והחגיגה מסביב ל"יובל" היה מעט תמוה בעיניהם. הרבי בשיחותיו התייחס גם אליהם: **"לכל אלה השואלים איזה עניין הוא לעשות פתאום זכרון ומעורה מיוחד מכך שחלפו שלושה יובלות מאירוע מסויים, והרי אנו אין לנו אלא דברי רבותינו שקדמונו?"** - וסיפר בהקשר לכך על שיחה ששמע מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, בה הצביע על העובדה שמאז הולדת הבעש"ט בשנת נח"ת - גוספו מדי יובל ביובל, בדיוק באותה תקופה, גילויים חדשים בתורת החסידות... **"ומכאן תשובה והוראה ברורה"**, סיכם הרבי, **"שכאשר מדובר בהגברת והוספת הפצת התורה והיהדות - העניין כדאי וכדאי"...** (ראה גם מענה בכת"ק כ"ק אדמו"ר בהקשר זה).

הנאום של מר שז"ר לכבוד יום ההילולא

באותו שנה התקיים באה"ק כינוס-התוועדות ביום כ"ד טבת בירושלים ת"ו, בו נכח גם מר שז"ר ונשא נאום. כחודש לאחר"ז הגיע קלטת של הנאום אל הרבי, והרבי ביקש לשמוע אותו, וכפי שניתן לקרוא ביומנו של המזכיר הרי"ל גראנער:

ב' כ"ד שבט תשכ"ג

ר' שמואל זלמנוב סיפר: הלילה שמע כ"ק אד"ש תקליט החדש של ניגוני חב"ד והעיר כמה הערות:

הניגון סטאו יא פֿיטו שמנגן שמשון חריטונוב אמר הרבי: הוא מנגן ניגון זה כמו שאני שמעתי הניגון והי' מאד מרוצה מזה.

הנרות הללו: לברר בדיוק אם ניגנו זה בליובאוויטש [בספר הניגונים ע' נב בהקדמה לניגון זה: "הניגון הזה שרו תלמידי ישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש במקלה בימי החנוכה"].

האפ קאזאק: בבא א' - לא הוטב בעיניו וצוה לתקן.

שאמיל: באם אי אפשר באופן אחר, לזמרו רק בכלי זמר.

ניגון דביקות: לא שמעתיו עד עתה, אבל הוא הארציגער ניגון.

אחרי שגמרו הנ"ל - בקש להשמיע הטייפ של מר שז"ר (נאומו ביום כ"ד טבת ש.ז. בירות"ו). השעה הי' כבר מאוחרת, סמוך לשעה 12 ואמר: "הגם ס'איז שפעט אבער ס'איז ניטא קיין אנדער צייט".

“קול דודי דופק”

כאמור, באותה תקופה הורה כ"ק אדמו"ר לחברי ה'כולל' לערוך מראי מקומות לליקוטי תורה ו'שולחן ערוך' של אדה"ז.

מסיבות שונות התעכבה העריכה וההוצאה לאור מעבר למתוכנן, והעובדה הזאת הסיבה לרבי צער רב. הרבי חזר ועורר כמה פעמים על כך.

בהתוועדות פורים של אותה שנה (ה'תשכ"ג) דיבר הרבי על כך בכאב ואף בכה מאוד על המצב. הרבי אמר כי לאחרונה נתגלו כמה וכמה כתבי יד וחיכו שיתעוררו לעשות משהו, ולאחרים אף ציוו במפורש לעשות, אך למעשה עדיין לא יצא מאומה מכל זה לידי פועל...

הרבי דיבר בהתרגשות גדולה, ומפעם לפעם נפסק קולו בבכי שקשה לעצרו, בעמדו על דברי הכתוב "קול דודי דופק גו"...

“עם הרבי בעצמו”

כעבור ימים אחדים מסר הרב חודוקוב לאחד מחברי ה'כולל' כי בדבריו אלה בפורים התכוון הרבי בין היתר גם לנושא המראי מקומות, והודיע כי מהיום והלאה 'יהיה להם עסק' עם הרבי בעצמו... הם יצטרכו להיכנס אל הקודש פנימה מדי שבוע לדווח על התקדמות העבודה. וכך הווה.

באחת הפעמים - סיפר הרב אהרן חיטריק - ניצלתי את ההזדמנות ושאלתי, אולי כדאי תוך כדי עבודה על המראי מקומות לציין את כל המקומות בהם מוזכר ספר התניא. הרבי ענה על כך כי "אחד מנכדי ה'צמח צדק' כבר עשה את זה". ואכן, כעבור כמה שנים נדפס 'ספר המפתחות', והתברר שהרבי כבר הכין רשימה כזאת.

בהזדמנות נוספת, במוצאי שבת פרשת אחרי קדושים ה'תשכ"ג, התעניין הרבי לדעת אצל זה שנכנס - "זוי גייט די ארבעט" [=איך 'הולכת' העבודה], והלה ענה שישנם כמה דברים שאינו יכול למצוא המראי מקומות בשבילם. הרבי הגיב: "אצלי הכל רשום. שירשמו את הדברים שאינם מוצאים על דף מיוחד"...

אמנם, כאשר שוב נדחה סיום העריכה, לא נמנע הרבי מלהביע פעם נוספת את צערו הגדול - בפני הרב חודוקוב, ואמר לו ביום ט"ו בסיון ה'תשכ"ג (כשחזר מה'אהל'): "אני יצאתי מהגדרים שלי לפעול על אחרים, שהם ייצאו מההגבלות שלהם, אבל לפועל לא יצא דבר"... רק כעבור תקופה נוספת, הצליחו סוף סוף לברך על המוגמר.

הוצאה-לאור של ריבוי כתבי וספרי חסידות

באותה תקופה שהו בבתי-הדפוס כתבים וספרים רבים של תורת החסידות מרבתינו נשיאנו שהיו מוכנים לדפוס, אלא שחייכו שתהי' הוראה מפורשת מהרבי שיוכלו להוציא אותם לרבים. בקשר עם שנת הק"ן, הביע הרבי את אישורו לכו"כ ספרים שיודפסו ויצאו לאור עולם. (מפי הרה"ח ר' משה זקליקובסקי).

שיחות על שו"ע אדה"ז

באותם חודשים, אגב, נכנס אחד ל'יחידות' אצל כ"ק אדמו"ר, והציע לפניו לאסוף את כל שיחות הקודש של הרבי על שו"ע אדמו"ר הזקן, ולהדפיסן בסוף כרכי השו"ע. במענהו אמר לו הרבי: "באם ההנחות יהיו כתובות טוב, ורק אצטרך לעבור עליהם להכינם לדפוס, להיות רק ה'מכה בפטיש', אז אעשה זאת. אך אם רשום רק ראשי פרקים וכדומה ועדיין צריכים הרבה עבודה על כך, אז..", והוסיף: "יש רכח עבור ההצעה" (יצוין שרק כעבור כו"כ שנים הופיעו, ע"י מכון "אהלי שם", שני כרכים מביאורי כ"ק אדמו"ר בשו"ע אדמו"ר הזקן בשם: "שולחן מלך").

שנה של הגהת שיחות

עוד פרויקט מיוחד שהואיל כ"ק אדמו"ר להוסיף בקשר עם שנת הק"ן היתה הגהת והדפסת ליקוטים משיחותיו הק' מדי שבוע בשנים תשכ"ג-תשכ"ד (אלו יצאו לאור מאוחר יותר בכרכים ג-ד של 'לקוטי שיחות').

ככל הנראה, הי' ב'אתערותא-דלתתא' של החסידים עצמם (יזכר לטוב הרה"ח ר' זיסל פיקרסקי שי' שטרך ועמל ביחד עם ה'חוזר' הרה"ח ר' יואל כהן שי' ודירבן שהדבר יצא לפועל), אולם לכבוד שנת הק"ן, בו שם הרבי דגש מיוחד על הוצאה-לאור והפצה של ספרי ותורת החסידות וכו', הסכים הרבי מצדו להגיה ולהוציא את השיחות - דבר מאד לא שגרתי באותם שנים.

גליון מיוחד של 'הפרדס'

במכתבו אל הרה"ג רש"י זווין ע"ה, כותב כ"ק אדמו"ר ביום ח"י אייר תשכ"ד:

...ימים אלו בקר אצלי הרה"ג הר"ש עלברג שי' ובשיחתנו הזכרתיו על הבטחתו להו"ל חוברת "פרדס" מוקדשת לרבנו הזקן (בקשר עם שנת הק"ן להסתלקות הילולא שלו בשנה העברה), וענני אשר בביקורו באה"ק ת"ו דבר עם כת"ר שישתתף במאמרו בחוברת האמורה, ועד עתה לא בא הדבר לפועל, אבל מבטיח הוא שכשיקבל מכת"ר כנ"ל – הרי במשך זמן לא ארוך יו"ל חוברת עם עוד מאמרים, אלא שצ"ל מאמר מכת"ר – שעדיין לא נתפרסם. ובודאי הוספה מצדי על הכתוב לעיל אין בה צורך, כ"א על יסוד מאמר חז"ל אין מזרזין אלא למזרזין ולהוסיף גם מצדי בקשה וזירוז בהאמור.

ועוד כותב אליו הרבי במכתב מעש"ק ג' תמוז תשכ"ד:

...יבקר עתה באה"ק ת"ו הרב הר"ש שי' עלברג, ואחזור בזה על מה שכתבתי מאז - ע"ד טענתו של הר"ש שי' (במענה לבקשתי להני"ל ע"ד חוברת "הפרדס" מוקדשת לאדה"ז) שמחכה בזה למאמרו של כת"ר בעל משקל בנוגע לאדה"ז ספריו ושיטתו (או אחת משלש אלה).

אלא שמשום מה נראה שהדבר לא יצא לפועל.

"ברור באיזו תעמולה מעוניין היצ"ט..."

באותה תקופה, כשהרבה הרבי לעורר ע"ד הפעולות דשנת הק"ן וכו', כתב א' מחשובי הרבנים לרבי בפקפוק ח"ו על כנות הדברים, וכלשונו:

שמעתי וראיתי בעיתונים כי כ"ק הכריז לחוג השנה כשנת היובל של 150 שנה ליום פטירתו של הגה"ק אור עולם אדמו"ר הזקן בעל התניא זצלה"ה זי"ע ועכי"א. בודאי

צריכים לזכור התורות והשיחות והעובדות מרבינו הזקן, וע"ז נאמר זכר צדיק לברכה, כלומר המזכיר זוכה ג"כ לברכות - אבל לאו דוקא בשנת היובל של 150.

מעולם לא שמעתי שאצל חסידים מכל הענפים מתלמידי הבעש"ט ז"ל יחוגו שנות היובל, ומדוע לא התנהגו כן הצדיקים הקודמים? וגם כפי מיעוט ידיעתי לא שמעתי ולא ראיתי שנשיאי חב"ד לדורותם יחוגו ויצינו שנת היובל ליום פטירת הבעש"ט או המגיד הגדול או בעל התניא, רק ערכו יומא דהילולא בכל שנה ושנה, אבל לא ציון של סכום שנים, והנני רואה בזה התחקות למנהגי המודרניים שמקורם במנהגי הגוים.

ובודאי יש לכת"ה טעמים ונימוקים ומקורים לזה אשר נעלמו ממני. בכך מאד אבקש מכהדר"ג אם אפשר להודיעני טעמו ונימוקו, בכדי להסיר החששות מלבי, כי כ"ק מכירינו שאין אני בא ח"ו לקנתר רק בבחינת ילמדני רבינו.

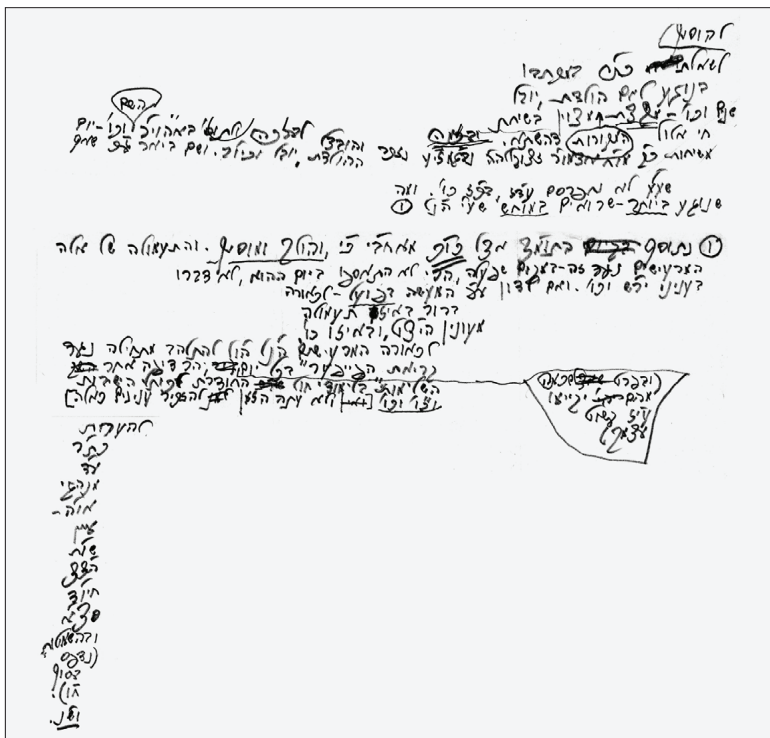
וכך ענה לו הרבי בכת"ק:

לשאלת כת"ר במכתבו בנוגע ליום הולדת, יובל שנים וכו' - מקצת המקורות מצוין בשיחת חי אלול דהשתא. ובכמה משיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע נזכר והובדל לברכה ולתוס' באהוי"ר השם וכו' - יום ההולדת, יובל וכיו"ב. ושם ביאר ג"כ שאף שע"ע לא נתפרסם עד"ז, בכ"ז כו'.

ומה שנוגע ביותר - שרואים במוחש שע"י הנ"ל נתוסף בתומ"צ אצל כו"ב מאחב"י כ"י, והולך ומוסיף. והתעמולה של אלה המרעישים נגד זה - במקום שפעלה, הרי לא התאספו ביום ההוא, לא דברו בעניני יר"ש וכו', ואם לדון ע"פ המעשה בפועל - לכאורה ברור באיזו תעמולה מעונין היצ"ט, ובאיזו כו'.

לכאורה המרעישים הנ"ל הו"ל להתלהב מתחילה נגד קריאת "הפייפער" בכל יום (ובפרט שכמה מהם יקיימו עי"ז קשוט עצמך), הרדיפה אחר ה"שלימות" בלימודי חול החודרת לכותלי הישיבות וכו' וכו' [ולא עתה הזמן להזכיר ענינים כאלה].

להערת כת"ר ע"ד מנהגי או"ה - עיין שו"ת הצ"צ חיו"ד סצ"א ובהשמטות (נדפס בסוף ח"ו). וש"נ.

צילום כת"ק